

مؤلفه‌های فرهنگی گفتمان مقاومت اسلامی در خاورمیانه

نویسنده

دکتر امیر دبیری مهر

رئیس‌جمهور و مجلس شورای اسلامی
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

سرشناسه : دبیری مهر، امیر، ۱۳۵۶.
عنوان و نام پدیدآور : مؤلفه‌های فرهنگی گفتمان مقاومت اسلامی در خاورمیانه / نویسنده امیر دبیری مهر
مشخصات نشر : تهران: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات؛ پژوهشکده باقرالعلوم (ع)، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری : ۲۸۰ص.
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۵۸۱۸-۶۷-۳ : ۸۴۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی : فیا
موضوع : جنبش‌های اسلامی - - خاورمیانه - - گفتمان
موضوع : اسلام و سیاست - - خاورمیانه
موضوع : خاورمیانه - - سیاست و حکومت - - قرن ۲۱ م.
شناسه افروده : پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات
رده‌بندی کنگره : DS ۴۱/ د ۳ م ۸ ۱۳۹۲
رده‌بندی دیویی : ۵۶/۰۰۵
شماره کتابشناسی ملی : ۱۳۱۰-۳۷

پژوهشگاه باقرالعلوم
تهران

پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

مؤلفه‌های فرهنگی گفتمان مقاومت اسلامی در خاورمیانه

ناشران: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات؛ پژوهشکده باقرالعلوم (علیه السلام)

نویسنده: دکتر امیر دبیری مهر

ویراستار: علی بختیاری

صفحه‌آرا: حسین آذری

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۸۱۸-۶۷-۳

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول - اردیبهشت ۱۳۹۲

قیمت: ۸۴۰۰۰ ریال

چاپخانه: طه

همه حقوق این اثر برای ناشران محفوظ است.

در صورت تخلف پیگرد قانونی دارد.

نشانی: تهران، پایین‌تر از میدان ولیعصر (عج)، خیابان دمشق، شماره ۹، پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات
صندوق پستی ۶۴۷۴ - ۱۴۱۵۵ تلفن ۸۸۹۱۹۱۷۷، دورنگار ۸۸۸۹۳۰۷۶ Email: Nashr@nicac.ac.ir

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
سخن ناشران	۹
مقدمه	۱۱

فصل اول - کلیات

مقدمه	۱۹
مؤلفه‌های فرهنگی مقاومت اسلامی در خاورمیانه کدام‌اند؟	۲۰

فصل دوم - چارچوب نظری و مفهومی

مقدمه	۲۹
نظریه گفتمان	۳۴
خصوصیت و غیریت	۴۰
رقابت	۴۵
هژمونی و تثبیت معنا	۴۶
ساختار شکنی	۵۰
اسطوره، تصور اجتماعی	۵۳
قابلیت دسترسی، قابلیت اعتبار	۶۱
پیدایش و سقوط گفتمان‌ها	۶۴
موقعیت سوژه‌ای و سوژگی سیاسی	۶۹
اولویت سیاست	۷۱

فصل سوم - پیشینه تاریخی گفتمان مقاومت اسلامی و بازشناسی پادگفتمان‌ها

مقدمه	۷۹
مقاومت اسلامی در خاورمیانه در بستری تاریخی حول گفتمان‌های فرهنگی آن	۸۰
مؤلفه‌های فرهنگی مقاومت اسلامی: اسلام سیاسی برای اعتقاد دینی و هویت ملی	۸۲
پیشینه مقاومت اسلامی در خاورمیانه	۹۰
نظریه تجدید حیات اسلامی: تحلیل برون‌زای بیداری اسلامی	۹۱
نظریه ادواری: تحلیل درون‌زای بیداری اسلامی	۹۶
امواج مقاومت اسلامی	۱۰۱
موج اول، تولد اصلاح‌گرایان	۱۰۲
موج دوم، انقلاب و جهاد	۱۰۷
موج سوم، مشارکت و جهاد	۱۱۴
پیشینه مقاومت اسلامی در ایران، لبنان، فلسطین و عراق	۱۱۷
باز شناسی دو جریان اصلی متخاصم گفتمان مقاومت اسلامی	۱۵۱
بنیادگرایی سلفی	۱۵۱
امپریالیسم لیبرالیستی با محوریت آمریکا	۱۵۹

فصل چهارم - مؤلفه‌های فرهنگی مقاومت اسلامی در چارچوب نظریه گفتمان

مقدمه	۱۶۹
تحلیل گفتمانی ایدئولوژی اسلام سیاسی	۱۷۱
اسلام سیاسی و مدرنیته: تجربه مشروطه‌خواهی در ایران	۱۷۱
رادیکال شدن اسلام سیاسی	۱۷۷
اسلام سیاسی و انقلاب اسلامی ایران	۱۸۴
اسلام سیاسی در برابر بنیادگرایی و غرب	۱۹۰
تحلیل گفتمانی اعتقاد اسلامی	۱۹۵
شهادت	۱۹۸
جهاد	۲۰۱
نقش اعتقادهای دینی در حیات گفتمان مقاومت اسلامی	۲۰۷
تحلیل گفتمانی هویت ملی	۲۰۹

۲۱۳	جهانی شدن و هویت ملی -
۲۱۷	مقاومت اسلامی و جهان‌شعولی فرهنگ غرب
۲۲۵	هویت ملی، عامل همبستگی

فصل پنجم - نتیجه‌گیری و جمع‌بندی

۲۳۷	مقدمه
۲۳۸	تولد و نداوم گفتمان مقاومت اسلامی
۲۴۹	برخورد گفتمان غرب و بنیادگرایی در عراق و افغانستان
۲۵۷	گفتمان مقاومت اسلامی و چالش‌های پیش رو
۲۶۳	منابع و مآخذ